СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 278. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 29. листопада 1930. VOL. XXXVIII. No. 278. Jersey City, N. J., Saturday, November 29, 1930. THREE CENTS.

ҐРІН ПРОТИ ВОРОГІВ ЗАГАЛЬНОГО ДОБРА

НАЗИВАЄ „ПУБЛИЧНИМИ ВОРОГАМИ" ТИХ ПРОМИСЛОВЦІВ, КОТРІ ЗНИЖАЮТЬ ЗАРОБІТНІ ПЛАТНІ.

ВАШИНҐТОН. — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, назвав „публичними ворогами" тих, котрі використовують теперішнє важке економічне положення і безробіття на те, щоби знижувати робітникам заробітні платні.

Ґрін каже, що це є відома історія, що є певна кляса людей, котрі використовують важкі часи підчас війни чи інших небезпек на те, щоби богатіти на недолі інших. Таких, говорив Ґрін, не бракує і тепер. До них зачислив він промисловців з текстильної індустрії, твердого вугля й обуви.

Ґрін візвав робітників до солідарности і боротьби зі зниженням заробітної платні. Він каже, що більшість промисловців розуміє, що зменшення заробітної платні означає продовження економічної депресії. Тому ті промисловці й сентимент загалу мусять звернутися проти тих, котрі обнижують заробітні платні, як проти „ворогів загального добра".

ВЧАТЬСЯ БУДУВАТИ РІЗНІ.

ШИКАҐО. — Понад 50 російських інжинірів студіюють під проводом американського знавця шикаґовські різні. А разом з тим виготовляють пляни на 40 різень, які мають бути побудовані в ріжних місцевостях совітської держави. Дві найбільші різні мають бути побудовані в таких розмірах, що будуть ще більші як найбільші американські різні в Шикаґо. Одна з них буде в Москві, а друга на Сибірі.

Будова різниць лежить у пляні пятилітки. Кошти будови мають виносити $80,000,000.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЧИСТКИ НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Пол Бленшард, директор „Сіти Аферс Коміті оф Ню Йорк", і Нормен Томас, соціялістичний проповідник, віднеслися до ґовернора Рузвелта з домаганням установлення комісії для припинення деморалізації, яка загніздилася в міській адміністрації й захопила суди і поліцію.

Разом з тим Чарлз Бурлінґем, президент Адвокатської Палати, заявив, що „в найближчих днях щось станеться". Під тим „щось" розуміють загально акцію, звернену проти тих адвокатів, котрі замішані в справи, які „фіксовано" з суддями дорогою підкупства.

В „ДЕНЬ ПОДЯКИ" БУЛО ЩО ЇСТИ.

НЮ ЙОРК. — Кажуть, що „День Подяки" не повинен був оставити мешканців Ню Йорку голодними. Видано даремні обіди на більше як 15,000 родин.

ЗАЛІЗНИЦІ НАРІКАЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — „Есосіейшен оф Рейлвей Екзекютівс" домагається зміни законодавства, щоби звільнити залізниці від конкуренції з боку інших підприємств. В петиції, зверненій до уряду, кажеться, що залізниці виказують дефіцит і то не так ізза злих часів, як ізза нафтових і корабельних підприємств, які конкурують з залізницями.

ЩЕ ОДИН СУД НАД ХАБАРНИКОМ.

НЮ ЙОРК. — Присяжні судді радили 22 і пів години над справою маґістратського судді Еволда, котрий, як кажуть, заплатив бувшому комішенерови Гілієви біля $15,000 за те, що став маґістратським суддею. Судді не могли погодитися щодо вини Гілія. Розписано нову розправу перед новою лавою присяжних. Розправа відбудеться 8. грудня.

ВИРАТУВАВСЯ ЛЕГКОПАДОМ.

САН ДІЄҐО. — Молодий летун Джералд Нетлетон, літ 20, малощо не переплатив життям своє змагання до осягнення молодечого рекорду. На висоті 10,000 стіп замерз йому мотор. Та молодий летун не втратив притомности. Вхопив легкопад і злетів щасливо на город фармера, котрий запросив його сейчас до хати до столу, при якім була зібрана вся родина при святочнім обіді, бо це був „День Подяки".

ДЖОКЕЙ СПІВАКОМ.

ВАШИНҐТОН. — Славний американський джокей лорд Сенде, котрий виграв трома наворотами Кентоки Дербі, почав набирати на вазі, а тимсамим почав зближатися конець його карієри як джокея. Та кажуть, що Сенде тим не журиться, бо вже від трох літ побирає лекції співу і думає ще пуститися на співацьку карієру. Його симпатичний теноровий голос здобув собі на недавнім виступі у вашинґтонськім клюбі багато симпатиків.

АМЕРИКА ЗАТРИЮМФУЄ.

НЮ ЙОРК. — Бувший секретар стейту, Бейнбридж Колбі, виголосив зприводу свята „Дня Подяки", промову, в якій підніс, що Америка не має чого журитися економічною депресією, бо вона вийде з усього побідоносно. Побідить „здоровля, сила й молодість Америки".

ШПИГУНСТВО У СВІТОВІЙ ВІЙНІ.

Цими днями оголосив англійський письменник Річард Рейвен спомини про шпигунство у світовій війні. Само собою, що книжка ця незвичайно цікава, бо відкриває дотепер ще не знані тайни підпольної війни. Напр. Рейвен згадує про одного Німця, який на протязі кільканацятьох місяців був перекладчиком при військовому французькому трибуналі й навіть асистував при екзаменації своїх земляків. Міжтим багато пізніще, вже при самому кінці війни, виявилося, що він був одним з найкращих шефів німецької розвідки у Франції.

При кінці твору автор подає цікаву статистику, з якої виходить, що професія шпигуна не є така небезпечна. На 15,000 чинних підчас світової війни шпигунів розстріляно не цілу тисячу. Себто є це біля 7%, підчас коли відсоток поляглих у рядах армії виносив 19%.

НА ДВА РОКИ ВЯЗНИЦІ.

Молодий хлопець, Степан Дацко з Ричок у Равщині, постріляв лісничого Юліяна Сироїжку з пімсти за те, що той лісничий колись також стріляв до нього і поранив його. На днях Дацко відповідав за свій вчинок перед львівським судом присяглих і за те, що стріляв до лісничого з наміром убити його. Степана Дацка засудили на 2 роки вязниці.

КІТ ЗАДУШИВ ДИТИНУ.

В селі Закрочині під Варшавою молоде подружжя Матемків лишило малу дитину в домі в колисці, а щоби дитині не було скучно, то мати дитини залишила в хаті великого кота для забави своєму немовляти. Коли вечером Матемкова вернула домів, побачила, що кіт сидить на трупі її донечки. Коли дитина спала, кіт вхопив її за гортанку і задушив на смерть.

КІТ САБОТАЖИСТОМ.

Польська ґазета сензацій, „Експрес Вечорни", подає нову сензацію. В селі Новоставці коло Бучача невідомі виконавці привязали котови до хвоста горіючу шмату та пустили його на обійстя якогосьто Антонього Лінцнера. Мешканці, побачивши кота з горіючою шматою на хвості, зловили його і вгасили горіючу шмату. Поліція веде в цій справі слідство.

В СОВІТАХ ЗАМКНУЛИ 10,000 ШКІЛ.

Совітська преса пише, що протягом цього року совітські власти замкнули 10 тисяч шкіл на просторі Радянського Союзу. Причиною ліквідації шкіл є брак учительських сил.

ЩЕ ОДИН АМЕРИКАНСЬКИЙ ЖУРНАЛІСТ ВІДВІДАВ СХІДНУ ГАЛИЧИНУ.

До Варшави приїхав берлінський кореспондент „Шикаґо Дейли Нюз", редактор Форсон. Він відвідає Ґдиню, Данціґ і Східну Галичину. Форсон був уже на авдієнції у міністра закордонних справ, Залеського, а хотів бути і в маршалка Пілсудського. У звязку з виборами мали приїхати до Польщі більше кореспондентів закордонних часописів.

ХОЧЕТЕ МАТИ ДІЙСНИЙ ХОСЕН З ЧИТАННЯ, ТАК ЧИТАЙТЕ

КАЛЄНДАР У. Н. СОЮЗА НА 1931 РІК

В нім знайдете попри дуже цікаві відомости про розвій нашої орґанізації й її теперішний стан, статті про політику, економію, робітничі справи і те, як визволялися з неволі инші народи та який шлях веде до визволення українського народу.

В Календарі поміщена по англійськи коротка розвідка про українське імя, яка надається дуже добре до пропаґанди між чужинцями. Особливо треба її дати читати молодому поколінню, щоби воно знало, звідки взялася назва „Україна".

В Календарі поміщені статті таких знаменитих старокраєвих журналістичних сил як Дмитро Донцов, котрий написав для календаря спеціяльну статтю під заг. „Ідея Шевченка".

Відомий наш письменник і критик, д-р Остап Грицай, пише про те, як по геройськи боролися тирольські селяни за волю. А в іншій статті нищить останки нашої рабської психольоґії.

Ветеран української іміґрації в Америці, д-р Володимир Сіменович, описує перші початки народної праці в Америці як і дає нам цікаві спогади з тих часів, коли орґанізував перші прогульки у рідним краю.

Економіст М. Данильченко звертає нашу увагу на фінансову справу в Америці й виказує, що остало з теорії Маркса в часах Форда.

Д-р Трильовський містить дуже інтересну студію з листопадового польського повстання з 1830 року.

Крім того є цікаві оповідання, поезії, переклади поезій з українського на англійську мову, жарти і много іншого матеріялу.

Ціна Календаря виносить 50 центів. Замовляти в адміністрації „Свободи":

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ПРИЇЗД ЧЛЕНІВ Т-ВА ПРИЯТЕЛІВ СОЮЗУ НАРОДІВ ДО ЛЬВОВА.

До Львова мають приїхати члени Т-ва Приятелів Союзу Народів, а саме сер Волтер Натер з Анґлії, Словінець Вільфан, який проводив на останньому конґресі національних меншостей в Женеві, д-р Бадер з Голяндії і Крафт з Юґославії.

Метою їхньої подорожі є запізнатися з відносинами й останніми подіями в Східній Галичині.

ОБІДИ НА РАТИ.

В Будапешті відчинено недавно ресторан, у якім можна дістати обіди на рати. Гості мусять насамперед виленітимуватися, а після обіду підписати рахунок, який мусять вирівнати протягом трох місяців. Гості мусять їсти в тім ресторані принайменше три рази в тижні. Гроші за обіди можуть платити в ріжних ратах. Треба замітити, що обіди на рати це добрий помисл, передовсім у нинішних важких часах.

РЕВІЗІЇ И АРЕШТУВАННЯ В САМБІРЩИНІ.

В Самбірщині і в самому місті Самборі переводяться тепер масово ревізії. Прим. у п. Степана Сілецького з Лютовиськ, якого рідня мешкає в Самборі, відбуваються ревізії просто що другий день. В дні 4. листопада забрали його сина Антона до тюрми. В дні 1. листопада розкинув у Самборі хтось українські летючки і мабуть у звязку з тим ідуть тепер численні арештування.

САБОТАЖІ НА ВОЛИНІ.

Польська преса повідомляє, що невідомі виконавці поперетинали телеграфічні і телефонічні проводи на лінії Острів-Дубно. Слідство вказує на те, що є це діло саботажистів.

Подібно на лінії Матіїв-Ковель невідомі люди підважили залізничі шини. Завдяки притомности машиніста, що задержав поїзд, не дійшло до катастрофи.

Знов-же ж у Клевані невідомі виконавці замазали чорною краскою таблицю на памятнику відродження Польщі й ушкодили підставу памятника.

ХОТІЛИ ЗНИЩИТИ ПАМЯТНИК ПОЛЯГЛИМ.

В ночі з 31-го жовтня на 1-го листопада, десь коло пів третьої в ночі, збудив теребовельських громадян страшний вибух у самій середині міста. Показалося, що якісь, досі невислідженї, люди хотіли висадити в повітря памятник поляглим, який стоїть коло церкви. Памятник тільки незначно ушкоджено, але дуже потерпіли доми, що стоять у сусідстві, як також церква. У всіх тих домах, навіть на приходстві, вилетіли всі шиби. В церкві знищено велике фронтове вікно зовсім, а в бічних вікнах тільки потріскали шиби. В людях, на щастя, не було жадних жертв, легко ранена тільки жінка дяка, п-ні Ґотьова, яку поранили відломки скла з висаджених вікон. Критичної ночі було коло памятника двох вартівників, яких справці стероризували, а після того спричинили вибух. В тій справі інтервеніювали в місцевого повітового старости зараз на другий день о. Мохнацький і д-р Заплітний. Староста обіцяв перевести строге слідство, а покищо скріпити значно варту в місті.

ЗАСУД У ПРОЦЕСІ ШПИГУНІВ.

В Тернополі закінчився перед карним окружним судом процес проти шпигунської орґанізації. Голову орґанізації, Агатона Митку, засуджено на 5 літ тяжкої вязниці, Самуеля Розенштравха на 2 роки, Самуеля Парнаса на 1 рік тюрми й Товія Апля, бувшого урядника староства в Тернополі, на 4 місяці важкої тюрми.

ЗАМІСЦЬ ЖУРНАЛУ „УКРАЇНА."

Як відомо, орган ВУАН в Києві, „Україна", перестав виходити. На його місце появилося перше число журналу „За Радянську Академію". Сама назва журналу говорить про його тенденцію.

АРЕШТУВАННЯ БУВШОГО ПОСЛА І. БЛАЖКЕВИЧА.

В Дрогобичі поліція арештувала бувшого посла Івана Блажкевича. Арештованого посла відставили до окружного суду в Самборі.

НАОЧНИЙ СВІДОК ГОВОРИТЬ ПРО БУНТ ЧЕРВОНОАРМІЙЦІВ

БАЧИВ, ЯК У МОСКВІ ЧЕКІСТИ МАСАКРУВАЛИ ОБЕЗЗБРОЄНИХ ЖОВНІРІВ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Ґазета „Дейли Телеґраф" подає спростовання радянського посла в Лондоні, що нібито в Москві відбувся бунт червоноармейців, а разом з тим подає оповідання очевидця бунту. Тим очевидцем є Анґлієць Франк Вудґед, „бечелор оф саєнс", який читав лекції в Москві в Ломоносовськім інституті. Він тільки що повернув з Росії.

Вудґед розповідає, що 11. листопада він на власні очі бачив, як чекісти гамували повстання двох батальонів піхоти. Він бачив, як обеззброєних червоноармійців розстрілювали чекісти, а також ґрупами арештували й скованих ланцюхами відвозили до будинків чека. Свою роботу чекісти робили в страшенно жорстокий спосіб, масакруючи червоноармійців.

Далі Вудґед розповідає, що одного разу його малощо не потурбував натовп людей, який кілька годин стояв біля радянського кооперативного склепу й ніхто не міг собі дістати нічого для їдження. На Вудґеда кричали, як на „буржуя" й замірялися розправитися з ним.

Вудґед каже, що 16. листопада він їхав з Москви в потязі, котрий направився до Одеси. В цьому потязі везли арештованого Рикова з двома його товаришами. На стації Братовщина Рикова та його товаришів чекісти завернули знову до Москви, очевидно на приказ Сталіна, щоби їх поставити перед суд. Саме в той час большевицькі ґазети повідомляли, що Риков виїхав до Одеси на лікування.

ПІЛСУДЧИНА УКЛАДАЄ ПЛЯНИ.

ВАРШАВА (Польща). — Прихильники Пілсудського, соймові посли та сенатори, відбули спільну нараду в справі свого поступовання в соймі та сенаті. Засідання сойму почнеться 9. грудня, а до того дня ґрупа Пілсудського має приготовитися, щоби відразу забрати в свої руки ввесь провід в обох установах.

На предсідателя сенату намічається бувший премієр-міністер, полковник Славек, а на предсідателя сойму також бувший премієр, Світальський. Обидва вони ставленики Пілсудського. Ухвалено, що маршалок сойму буде зватися відтепер лише предсідателем, щоби в Польщі був лиш один маршал, Пілсудський.

Пілсудський сподівається змінити конституцію так, що посли будуть позбавлені права недоторканности й будуть відповідати за свої промови. Взагалі він сподівається обмежити права сойму та сенату, а розширити права уряду.

НЕ ХОЧУТЬ ДРОЧИТИ ЧУЖИНЕЦЬКИХ ДЕРЖАВ.

МОСКВА (СССР). — Предсідник суду на процесі Рамзіна та його товаришів заборонив підсудним говорити на відкритих засіданнях суду про чужинецьку шпіонажу в Росії. Зробив він це тому, що вже почалися протести не лише тих, кого називали підсудні як інспіраторів їх саботажної праці, але й держав, як наприклад Франції.

Всі підсудні вже покінчили свої зізнання. Вони каються в тому, що ділали проти радянської влади.

КЕЛОҐ ОДЕРЖИТЬ НАГОРОДУ НОБЛЯ.

ОСЛЬО (Норвеґія). — Бувший американський секретар стейту, Келоґ, одержить нагороду Нобля за його пакт проти війни. Таксамо шведському епископови Седерблови присуджено нагороду за працю над усталенням постійного миру.

Келоґ є третим Американцем, що одержує нагороду Нобля. Перед ним таку нагороду присуджено письменникови Сінклерови Люїсови за літературу та Карлови Ландштайнерови за праці по медицині.

АНҐЛІЯ ПІДТРИМУЄ ФРАНЦІЮ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — На засіданню комісії Ліґи Націй по обеззброєнню німецький делеґат, ґраф фон Бернсторф, виставив домагання, щоби держави антанти перевели в себе також скорочення сил, яке зробила Німеччина по версальському миру з їх примусу. Або, на його думку, треба перевести ревізію Версальського миру.

Несподівано делеґат Анґлії, лорд Сесіл, дав рішучу й сувору відповідь Бернсторфови, рішучо підкреслюючи, що Анґлія цілковито підтримує Францію. Після такої відповіди Сесіля французький делеґат уже нічого не говорив, а цілковито приєднався до свого колеґи. Німці сподівалися, що їх підтримає італійська делеґація, але це не сталося, бо італійський представник мовчав.

Думають, що так гостро виступив Сесіл з огляду на балачки та чутки про згоду між Німеччиною, Росією та Італією. Для Німців виступ його був несподіваний і приголомшуючий.

ЗА РЕВІЗІЮ РЕПАРАЦІЙ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Президент „Райхс Банку" Лютер заявив, що економічні трудноші ставлять знову на черґу необхідність перевести ревізію репарацій взагалі, а зокрема пляну Йонґа.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКА ВІЗИТАЦІЯ

Епископські візитації не є нічим надзвичайним. Бо це належить до обовязків епископа відвідувати підчинені йому церковні громади. Такі візитації мають здебільша адміністраційний і релігійний характер і про них ми вже чули нераз.

Та тепер дійшла до нас чутка про іншого рода епископську візитацію. Ото епископ Бучко пішов відвідувати і потішати жертви польських звірств у Галичині. Ми певні, що тесаме був би зробив і митрополит Шептицький, котрий в часах повені перший ніс на місцях поміч потерпівшим. Та митрополит, як відомо, обложно хорий. Тому зробив це епископ Бучко, котрий правив богослуження у селах, навіщених варварськими бандитами польських уланів і жандармів, і разом зі своїм капеляном потішав скатованих.

Але й це ще не таке важне. Бо це є зовсім зрозуміле й природне, коли епископи з своїми душпастирями потішають нарід у нещастю. Але у наших обставинах треба вже й це підчеркнути, бо того рода потішування жертв польського терору, являється тихим, але всетаки певним протестом проти Польщі.

Зате як дійсно важну подію треба підчеркнути це, що епископ з капеляном поробили записки, позбирали факти польських звірств, подали імена осіб і місця поповнених польськими опришками злочинів. Вправді ті записки відносяться головно до побитих священиків у Бережанщині й Підгаєччині, але якраз те є дуже цінним матеріялом. Бо коли катували священиків, котрі стоять під особлившою охороною карного закона й конкордату, коли на смерть побито їмосці й дрібні діти священиків, то що доперва мусіло діятися з нещасними селянськими жертвами?

Отой комунікат, пересланий капеляном епископа Бучка до Америки, є ще й тим важний, що епископ і капелян отверто принимають відвічальність за правду всього того, що там написане, й просить нас, Американських Українців, щоби ми це довели до відома американської преси і широкого світа.

Оте коротке звідомлення з візитації епископа Бучка є тому надзвичайно важним документом польських звірств. Воно є страшним актом обжаловання польського уряду, а разом з ним і польського католицького священства, яке, як пишеться у звідомленню, ще насміхалося з терпінь українського народа й українського католицького духовенства.

Отсе звідомлення є дійсно українським звідомленням з дійсної української візитації дійсного українського епископа.

ГОЛОС РОЗПУКИ З КРАЮ

(Докінчення)

Другий зі згаданих мною листів звернений до українських жіночих організацій за кордоном і має зміст такий:

„Ми, українські жінки Східної Галичини, звертаємося до Вас, Дорогі Сестри, з проханням виеднати для нас та для цілого населення нашого краю якусь охорону проти нечуваних насильств і страшних мук, що їх доводиться нам терпіти зі сторони польських властей, а особливо зі сторони польської поліції та карних військових експедицій.

„Жахом проймає кожного горесна судьба та справжнє пекло, що його готують нам нині на нашій землі польські власти. І з тим воно і справді пожалування гідне, що високошановні члени Екзекутиви Ліґи Жінок для охорони мира і свободи не приїхали до Варшави, щоб опісля відвідати українські села Східної Галичини, де тепер т. зв. військові карні експедиції та великі відділи поліції творять справжні орґії жорстокости. Вони певне не вірилиб власним очам, побачивши, що цього рода середновічні тортури можливі сьогодня, ба, ще й примінювані державними органами. Вони почулиб на власні вуха зойки українських жінок і чоловіків, катованих прикладами крісів, та плач і вереск смертельно переляканих дітей. Вони побачилиб людські тіла, счорнілі від важких ударів, заданих озвірілими катами, і бачилиб гурти втікачів, прямуючих на сліпо на поля і в ліси, щоб сховатися перед своїм найстрашнішим ворогом — ляцьким жовніром або поліцаєм. Польська поліція катує крісовими прикладами та ґумовими палками, причім не щадить ні вагітних ні старих жінок, побиваючи їх до повкої непритомности. Чоловіки, жінки й діти падуть жертвою арештів так масово, що можна їх числити на тисячки. А після такої експедиції кожне українське село це потрясаючий образ знищення і руїни. Хати демолюється безпощадно з усім уладженням та з усією обстановкою. Всі припаси збіжжа і инші харчеві засоби перемішується з гноєм, або обливається нафтою, через що населення присуджене на катастрофальний голод та невимовну нужду. Катованим жертвам прислонюють очі, а поліцаї заслонюють собі порядкові числа на кашкєтах, щоб їх не пізнали. Богато тих, що їх побито, між инщими теж неодин з наших душпастирів, боряться зі смертю.

„В усіх українських установах та домівках, головнож в удержавлених і приватних народних кооперативах та крамницях, в читальнях, руханкових льокалях та молочарнях, в парохіях і приватних домах переводяться масові ревізії, що з правила звязані є зі знищенням уладження, образів, бібліотек та з руйнованням стін, підлоги і дахів. Ті ревізії кінчаться майже в кожнім випадку розвязанням даних товариств і шкіл, опечатанням льокалів та виарештуванням службового персоналу. Притім Ляхи не пощадили навіть скавтової організації „Пласт", яка вже від 19-ти літ розвиває свою незвичайно корисну, на міжнародніх зразцях взоровану діяльність.

„А польська преса — за виїмком кількох щоденників соціялістичного напрямку — робить усе, щоб при допомозі відповідних, крайнно шовіністичних статтей підбурювати проти Українців польське населення, так, що досі доверщено вже цілого ряду бомбових замахів на українські установи та на помешкання діяльних українських патріотів. Ґазетам заборонено під загрозою повної конфіскати писати щось про дійсний стан річий, тоді, як проголошені урядові комунікати представляють жорстоку акцію польських уланів і поліцаїв як леґальні й оправдані засоби оборони, спричинені актами саботажу у Східній Галичині. Одначе треба зазначити, що ні в однім з даних випадків не стверджено участи когось з покараного населення. Помста зі сторони державних чинників (не покарання) обхоплює собою всю територію тоді, коли акти саботажу це здебільшого діло або невідповідальних індивідуумів, або доведених до розпуки польською державною господаркою властителів, які хотілиб собі винагородити шкоду принайменше при допомозі високих обезпечних премій. Доказом на це твердження нехай буде та обставина, що такісамі численні підпали мали місце і в поморській та познанській области, де, як відомо, нема ніяких Українців.

„Наперекір офіціяльній заяві українських політичних організацій, що вони з тими актами саботажу не мають нічого спільного, даліж наперекір інтервенції митрополита графа Андрія Шептицького в Варшаві, трівають заінсценізовані Поляками погроми українського населення далі, причім не можна не згадати теж надзвичайно прикрої обставини, а саме того, що державні службовики, як провідники тих ревізій, підкладають по хатах при кожній нагоді тайком екразит, динаміт, зброю, ручні гранати і таке инше, щоб мати опісля причину до дальших побоїв і арештувань. А все те діється на наших очах. На всі наші твердження є в нас урядово провірені документи і достовірні свідки, яких в кожний час можнаб зібрати сотки.

„Так з огляду на те, що польські поліцаї замучили багато наших людей на смерть, а деяких просто повистрілювали (нпр. ґімназійного ученика Боднара, і кооператора Юліяна Годовінського, батька двоїх нелітних дітей), инщіж, скатовані ними, тепер боряться зі смертю, а далі з огляду на те, що пацифікаційна акція ще завжди не кінчиться і своєю жорстокістю перевисшає все попереднє, звертаємось ми до Ліґи Мира і Свободи та прохаємо її в імя гумзнности заступитися за нас перед трибуналом Союза Народів та инших таких провідних культурних установ в Европі, і спонукати польський уряд припинити врешті лютуючі в нас азійсько-середновічні насильства".

Подав **д-р Остап Грицай.**

УКРАЇНСЬКИЙ ЕПИСКОП ОБЇЖДЖАЄ ТЕРЕН ЛЯЦЬКИХ ПОГРОМІВ

ЗВІДОМЛЕННЯ З ПОЇЗДКИ ПО БЕРЕЖАНЩИНІ И ПІДГАЄЧЧИНІ ЯВЛЯЄТЬТЯ СТРАШНИМ ДОКУМЕНТОМ ПОЛЬСЬКИХ ЗВІРСТВ.

Український греко-католицький Епископ, Преосвященний Іван Бучко, обїхав разом з капеляном, о. Ярославом Чемеринським, терен польських погромів над українським цивільним населенням в Бережанщині і Підгаєччині.

З тої обїздки прислав о. капелян Чемеринський звідомлення у формі листа до свого товариша о. Михайла Мартинюка, українського католицького пароха в Україні, Норт Дакота, котрий прислав те звідомлення до поміщення в „Америці".

Це звідомлення звучить:

Льва-город, 22. жовтня 1930.

Любий Друже!

Може і добре, що Тебе тут нема, бо те, що в нас коїться, то нічим знищення світової війни. Коротко подам Тобі страшні вісти з нашої безталанної землі і якщо можеш, подай їх до відома всім Українцям на землі Вашинґтона, хай знають, яке лихоліття впало на наш край і на нарід. Я, наочний свідок цього, обїздив яко капелян з Преосвященним Кир Іваном села, навіщені карними експедиціями, що „заміряюють" населення по причині саботажів і тероризують перед виборами українських виборців, щоби заломити одноцільний фронт і терором скріпити урядовий бльок.

Це Голгофту переходить, що терпить наш нарід. Ми були в селах бережанського, підгаєцького і тернопільського повіту. В самих Бережанах знищили о. сов. Евзевія Бачинського, Українську Бурсу, Бесіду, Союз Кооператив, Українську Спілку, адвокатські канцелярії д-ра Бемка і Західного і українських громадян (катех. о. Дубицький, радник Кордуба, Бородайки й інші). Як виглядало це знищення? Отже, поломані образи, столи, крісла, канапи з обдертими оббиттями, подушки з повипусканим пірям, конфітурами обмазані стіни, фортепян з повириваними клявішами, струнами, в спіжарках все змішане і злите нафтою — ані вікон, ані печей, ані підлоги і т. д.

Це там, де є адміністраційні власти, а що на селі? Чи можеш собі уявити?! А як били! Учеників, професорів! Тесаме в Підгайцях. Додати мушу, що там поліція так гуляла (поліцейська карна експедиція, яку в силі 1000 людий наслали на нашу землю разом з 8 полком уланів з Теребовлі, 6 зі Станиславова і 14 зі Львова).

В Бережанах і нам поліція робила перешкоди та заказала автам і фіякрам їздити з нами, так що ми мусіли іти пішки на стацію.

В Підгайцях побили тяжко о. Блозовського, бувшого посла Яворського, повітового організатора Даньчука і багато інших громадян, навіть 85-літніх старців. Всіх катовано в магістраті, а відтак скутих кинено до льоху для очунювання. І там ішло одночасно знищення всього майна українських товариств, бібліотек (всі книжки через поперек подерті), установ та громадян. Годі собі це уявити. Я самий навіть не припускав щось подібного, коли би був не бачив.

У Вербові збили о. Содомору, так, що він дістав чорну мелянхолію. Його жінку Ірину і дочку Марійку також тяжко побили. В хаті руїна. Учителя Романкова покалічено багнетами і скованого убрали в сокільську шапку й ленту та скутого волочили по селі (тераз веми, кого біць. Відаць, же естесь Українцем!) В кооперативі подіравили багнетами бляшаний дах; зірвали кавалок і здемолювали цілком в середині. По селі в свідомих людий порозшивали хати і подібне знищення перевели.

В Голгочах о. Костюка збили трома наворотами та проваливали голову кольбою. Його жінку, яка в полозі лежала, стягнули з ліжка, щоби перевести ревізію. Відтак на її очах здемолювали хату. Вона в пологовій горячці бореться зі смертю. З людьми тасама траґедія. Тут придержала нас знову поліція, що хотіла Епископови перешкодити скомунікуватися зі своїми вірними. Аж на рішучу поставу уступила.

В Моренівці священика Кмицикевича пощадили, але село як по буревію. В дословному значінню, всі хати розшиті, бляха порубана, як решето, ґонтові дахи поколені, дахівка в черепах. Ні вікон, ні дверий, ні печий, взагалі руїна.

Люди в лісах укриваються, як в часах татарського лихоліття. В селі нема води, бо поліція спустила туди гноївки і піря з подушок та перин. Майно розрабоване, стіжки порозкидувані й змервлені. Готове збіже злите нафтою. Знасилували 4 дівчини. Свині й товар заграблені, кури постріляні.

В Зарваниці о. Василеви Головінському віддраховано 200 буків. Кровю плює, чистий живий труп. Жінку в полозі морально тортуровано. Наприк., на її очах українського громадянина Гопія змушувано скакати з даху на землю і при звуках скрипки, на якій мусів грати під удари буків, танцювати. Головінського катував поліцай ч. 662, з 8. полку піхоти. Проводив ними комісар Грабовський зі Львова. Знищено капітульний дім.

У Вишнівчику о. Чопія менше побито. Зате жінку його скатовано в немилосердний спосіб. Дочку Лідію побито так, що в руці кість трісла. Околичні лікарі, Жиди і Поляки, по наказу властей відмовились від всякої помочі українському населенню. В шпиталі в Підгайцях СС. Милосердя заявляють скатованим і пораненим, що „одвет" за 1918 р. Преосвященний Кир Іван п-ну Чопівну взяв зі собою і вона з нами поїхала фірою аж до Тернополя до лікаря.

В Богатківцях о. Евгена Мандзія скатовано в застрашаючий спосіб. Має 18 тятих ран багнетом. Жандарм скакав чобітьми йому на груди і так його толочив. Облили його кипятком пареного молока, а відтак приваливши шафою, лишили. У хаті ні одної цілої річи. Вандалізм дійшов тут до вершка. Хрести поламано. Образи побито і попробивано Ісуса Христа і Матір Божу багнетами. Ні цілої обстанови, ні знарядів, словом нічого. Валяються всюди куски заліза нової машини до шиття, грамофону, цитри, скрипки, ґітари, годинника стінного, начиння і т. п. Ні книжок цілих, ні метрик,—ну, взагалі, все змішане з курявою з печ й, саджі, скла, черепя, збіжа, муки, круп, снопів, гною і т. п. Богослова Якимця покалічено також багнетами. В о. Мандзія порабовано богато річий, білля, вбрання, між тим золотий дамський годинник (поліція). Знак що грабували, бо на другім кінці села найдено загублену пару білля о. Мандзія. Також скатовано 11-ню дочку о. Мандзія, Іванну. Таксамо знищено і розграбовано та побито свідомих селян Богатковець. Не пошановано і церкви, але і там переведено ревізію і збещещено хоругви, головно вишивані. Директора школи, Рижевського, також побили.

В Кутківцях о. Михайла Козоріза потурбували, а село знищили, як й інші, між іншим цілковито поломали орхестральні інструменти Просвіти.

В Денисові подібно. Старих людий не шановано. Молоді криються по лісах. В селах пусто. Віє вітер по пустих хатах, нема ні шиби, ні дверий, ні обстанови. Виє жорстоку пісню, в яку вслухується ввесь український нарід.

Ще нашим шляхом, цілотижневої їзди, на протязі того часу раз ми всього обідали, бо не було що в хаті дати перекусити. А це тягнеться і дальше і другими дорогами. Бобреччина, Рогатинщина, Скільщина, Сокальщина, Збаражчина (дуже знищені Шили, Добромірка) і Львівщина. Це шлях руїни, що годі й реєструвати все жахливе, що коїться.

Народня Лічниця у Львові переповнена пораненими та людьми з поломаними ребрами або повитягуваними мязами.

Поліція й улани бють кольбами при наскоку на село, катують людий, а відтак зі списками, які заздалегідь карним відділам дає староство, екзекуції переводять на громадянах. По биттю іде звичайна грабіж і гуляння, яке кінчиться диким ґвалтом і криком насилуваних дівчат. В Чижикові знасилувано в одній хаті рівночасно матір і дочку, так, що дочка дістала атаку шалу. Богато скатованих повмирало, та годі списати все, бо або почта не доходить, або і боїться подавати люди це до відома. Богато людий і постріляно, наприклад в Германові, Конюхах і т. д.

Преосвященний Іван бажав дуже людям дати слова потіхи. Спішив і до домів побитих людий, а в церкві, де тільки зібрались люди, кріпив їх цілющим словом і прикладами Христа Спасителя. Його слова: Вступаємо за Христом на Голгофту, після неї іде Воскресення; нарід, що терпить в дочасному, в дочасности відібрати мусить заплату нагороди, бо у вічности нема вже народу, тільки поодинокі душі. Та і кара Божа постигнути мусить тих, що катували католицьких священиків.

Так, це добре що нас не розлучили від народу.

Дотого сконфісковано Пастирський Лист Митрополита, що колов правдою в очі.

Польські ґазети цькують на нас своє громадянство, підбунтовують польську молодь. Наші інституції бомбовими замахами одна за одною вилітають у воздух; горять наші приходства і свідомі громадяни; летять шиби з наших інституцій у Львові, а польське духовенство приглядається душогубствам, підсміхається (як це було у Вишнівчику) з катованих наших священиків, жісок і народу.

Прошу Тебе тільки, подай це до відома світу, а як маєш знакомих, хай це піде в переклади в американські часописи. Я за все беру повну відповідальність, отже і не маю страху, як і епископ.

Мене вже два рази відвідували і лапали по приїзді, бо хотіли видно нотатки поконфіскувати, та не вдалося. Напиши, прошу Тебе дуже, що цікавого. В нас у Львові висадили нашу народню школу князя Льва в повітря. Чи не можнаб там проголосити збірки на відбудову цеї школи? Це було би скріпленням духа наших громадян у Львові. Також богато напиши про себе.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА.

ПОЛЬСЬКІ ЗВІРСТВА В ГАЛИЧИНІ.

(Оригінальні матеріяли з краю).

(22)

Залуква, 27. IX. 1930 р.

ПОЛЬСЬКІ ВАНДАЛИ.

(Пише очевидець).

Підчас масових ревізій в Українців в Східній Галичині „відвідала" польська поліція і Федька Нича, господаря в Садах, біля Теребовлі, в якого мешкав його братанок Михайло, ґімназійний абсольвент. Ревізія ця відбулася в спосіб застрашаючий. Коли поліція прийшла до вище згаданого, то не застала нікого дома, бо всі були на праці в полі. Сейчас посіпаки взялись до розкидування стіжків, в яких, по їх думці, мав бути склад крісів, револьверів і „Сурми". Не наишовши нічого, почали відривати від стін загати, спричинюючи богато шкоди, ходили городах, ломили кукурудзу, яка ще була на пні, капусту й ріжну ярину. Потім у хаті зачали від цего, що все збіжа висипали з мішків на землю і перемішували ногами. І так висипали вони 120 кґ. сімя, на це висипали 150 кґ. фасолі й іншого збіжа, але вже в меншій скількости. Пізніше почали поліцаї робити ревізії між книжками. Не була це ревізія, тільки нищення приватного майна. Бож хто, переглядаючи книжку, видирає з неї картки й кидає її у другий кут хати? Потім порозбивали печі, поломили ліжка й подерли сінники.

Дня 27. вересня ц. р. їхав з Теребовельщини до Кракова студент прав. В Тернополі, в часі постою поїзду, прийшов до нього поліцай і візвав його, щоби він взяв з собою валізку та пішов з ним на постерунок. На питання, чому він має там іти, відповів поліцай, що побачить, чому. На постерунку, коли він тільки ввійшов, дістав ззаду якимсь твердим предметом у голову так сильно, що впав зімлілий на землю. Коли прийшов до себе, поліцаї почали списувати протокол, а потім перевели в його валізці ревізію. По ревізії дістав знов по голові й знов почали списувати той самий протокол наново. Дістав потім ще кілька ударів і почув приказ, щоби його відвели на дорогу. Побитий студент ледви заволікся до найближчого ресторану, звідки по кількох годинах вибрався на вулицю, наняв підводу з нею поїхав до хати.

КАРНІ ЕКСПЕДИЦІЇ В БЕРЕЖАНЩИНІ.

(Пише очевидець).

В понеділок, 22. вересня ц. р. приїхало до Бережан 80 возів з польськими поліцаями. На кожнім возі було їх по двох; було між ними богато старшин. На раменах мали всі число 10. (львівський полк). Заїхали возами на торговицю і точно в годині 12. вирушили, поділившися на два відділи, на ревізії українських інституцій.

Перший відділ, більший щодо скількости, зачав ревізію від будинку, в якім приміщені такі українські установи: „Кооператива", „Народний Дім", „Повітовий Союз Кооператив", „Рідна Школа", касинове Т-во „Бесіда" і канцелярія адвоката д-ра Бемка. Впавши до „Народнього Дому" й перепровадивши в осіб, що що їх там застали, ревізію особисту, зробили там страшне знищення. Висипали товари: як муку, цукор, сіль і т. п. на землю і це все зляли оцтом та нафтою; поломили столи й шафи. Навіть пробивали багнетами хліби (купує їх кооператива від пекаря Поляка), бо казали, що там є бомби. — В канцелярії „Народнього Дому" та „Повітового Союзу Кооператив" понищили телефони, машини до писання, поломили столи, крісла, подерли на куски касові книги а навіть векслі. Тамже зірвали підлогу та розвалили печі. Коли один з директорів „Повітового Союзу Кооператив" (Степан Кудрик) звернувся до присутного там комісаря з запитом, що це все має значити, то дістав відповідь: „Так каже нам робити УВО у найновіщих своїх інструкціях".

(Далі буде)

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

З українського життя в Америці.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

АЙРОНДІКВОЙТ, Н. Й.

Молодіж організується для спорту.

Will you kindly publish this article in our Ukrainian newspaper.

The Ukrainian Boys of Irondequoit have organized a Basket Ball team. They are all prepared to play any team in their class and would like to book a game with out of town teams.

For games write to: Mr. William Hassar, 720 Urbana Avenue, Irondequoit, New York.

—o—

МАЙНЕРСВИЛ, ПА.

Протест проти ляцьких звірств.

Ляцький брутальний терор над безборонним українським народом у Західній Україні відбився і у нашім малім місточку. Згідно з зарядженням Конгресу Обєднання Українських Організацій відбулося в неділю, 16-го с. м. жалібне богослуження в українській православній церкві, а відтак вечером народне віче. Чорна крепа над входовими дверми церкви і оригінально споряджена в церкві могила, свідчили наглядно, що вірні згаданої церкви розуміють народну карність і свої обовязки супроти свого народу. Зваживши сльотну пору, на віче зібралася лише свідома маса Українців. Кажу, Українців, бо на превеликий жаль, подавляюча більшість тутешніх Галичан звуть себе „Грiками", або „Рускими".

Віче започатковано відспіванням гимнів, американського і запорожських Українців. Вступне слово виголосив о. Й. Ялечко, у якому згадав поляглих героїв з 1918 р., як і підчас сьогорічного бестіяльного терору. Публика вшанувала їх повстанням з місць. Головним бесідником був ред. Володимир Кедровський. Говорив також і один з тутешних громадян, Михайло Пісяк, а дві дівчині відекламували принагідні деклямації. Ухвалено відповідні резолюції. Зібрано збірку 36 долярів на допомогу рідному краєві і вибрано комітет з пятьох членів, котрі мають занятися дальшою збіркою. Проголошено, що в неділю, 30-го с. м., в тій самій салі Товариство Молодіжи при українській православній церкві дасть виставу „Степовий Гість", драму в пятьох діях, образ на часі, з періоду повстання Хмельницького проти Ляхів. Хор від української православної церкви під орудою В. Лівчанина відспівав кілька народньо-патріотичних пісень, і гимнами: „Боже Великий Єдиний", „Не пора", і „Ще не вмерла Україна", закрито віче.

Жертвували по 2 дол.: о. Ялечко Йосиф, Цалік Микола і Онушко Іван; по 1 дол.: Левчанин Василь, Путько Михайло, Пісяк Михайло, Горуц Олекса, Данькович Антін, Кіцак Олекса, Онушкевич Іван, Тхорик Іван, Козура Андрій (мол.), Трояновська Марія, Шморгун Феня, Козура Іван, Зятик Олекса, Бень Онуфрій, Стасів Стефан, Стасів Анна, Саміло Григорій, Пилипович Михайло, Погреда Юрко, Купер Петро, Макарик Василь, Шморгун Лев і Солдат Михайло. Дрібними датками зібрано 7 долярів. — Разом 36 долярів.

Лев Шморгун, Михайло Пісяк,
секретарі віча.

—o—

БАВНД БРУК, Н. ДЖ.

Протестаційне віче.

Дня 16. листопада відбулося заходом Злучених Товариств і Братств протестаційне віче проти польських варварств у Галичині. На вічу зявилися громадяни і з поблизьких околиць.

Предсідателем віча був громадянин Білоруський, а секретарювали С. Зайшлий і Левкович.

Громадянин С. Дембіцький говорив по українськи і англійськи, представляючи положення Галичини під ляцькою окупацією.

Громадянин Чиж доказував, як Ляшня палить сама свої будинки, щоби дістати за це добре відшкодовання, та як складає за це вину на український нарід. Взивав до єдности і моральної та матеріяльної піддержки рідного краю.

На вічу було й кількох большевиків. Відповідав їм гром. К. Лисюк, взиваючи до боротьби з Ляхами і московсько-жидівськими наймитами.

Коли прийшла збірка, товариші від „Єжедневних", як звичайно, дали ногам знати.

На галі зібрано $219.34. З того призначено половину на боєву акцію, а другу на відбудову краю.

Протести, які ухвалено одноголосно, вислано до Вашінгтону і Ліги Націй.

С. Зайшлий, П. Левкович,
секретарі віча.

—o—

ФРЕКВИЛ, ПА.

Протест громади.

В неділю, дня 9. листопада, місцевий парох о. Милянич відправив панахиду за поляглих героїв української армії як і за жертви найновішого ляцького терору.

Підчас панахиди зібрав у церкви громадянин Пука $6.75, які вислано до Обєднання для інвалідів.

Сумно було тільки глядіти, як підчас панахиди виходили наші Русняки, замотеличені москвофільством. Між ними були такі, що навіть протестували проти того рода панахид. Та наш парох на це не зважає. І всі ми віримо, що прийде час, коли і ті наші браття просвітяться і пізнають правду.

Попри вислані протести займаємося збіркою на допомогу боєвій акції.

Василь Загібайло.

—o—

ЙОНКЕРС, Н. Й.

Листопадове Свято.

Подібно як в инших українських громадах, так і в нашій громаді, зорганізованій при гр.-кат. церкві св. Арх. Михаїла, відсвятковано торжественно Листопадове Свято, а саме в неділю, дня 9. листопада с. р.

Перша часть сего свята відбулася в церкві, в якій парох о. Володимир Сполітакевич відправив торжественну св. Службу Божу і виголосив відповідну до хвилі проповідь. По проповіди слідувала панахида за поляглих наших героїв, яка відправилася коло високої, зеленої могили, прибраної живими квітами, вкритої червоною козацькою китайкою та приглубленою синьо-жовтим прапором. Незвичайний здвиг народа, присутного на богослуженню в церкві, на вколішках зі слезами в очах благав Всевишнього, щоби ради тих многих тисяч наших мучеників змилосердився над українським народом та подав йому свободу, якою наділив инші народи. Притім не забули ми і про нещасного українського Лазаря-інваліда, і по відправленій панахиді о. парох зібрав в церкві жертви для інвалідів в сумі $144.

Друга часть свята відбулася в год. 4 попол. в Филипсбург Гол, в якій заходом місцевого співацького Т-ва „Боян" і хору „Укр. Молодежи" з Бруклин, Н. Й., влаштовано вокально-музичний концерт. Оцінюючи як слід в теперішнім часі вартість місця часопису „Свобода", я не хотів би забрати много місця на рецензію концерту. Та всетаки коротко сказати мушу, що оба хори виявилися знаменито. На спеціяльну увагу заслугує барітонове сольо нашого знаменитого артиста-співака пана П. Ординського, який багатством свого голосу осягнув вершок удачного концерту. Скрипкове сольо відіграла добре молоденька, але богато обіцююча аматорка, п-на Р. Хома, а акомпаніювала і фортепянове сольо відіграла з вродженим собі артизмом учителька гри на пяні, п-на Я. Сполітакевич. Вдачний дует п-ни А. Семчич і Ю. Гаврильчак, як також дуже симпатичний спів діточого хору з Йонкерс, Н. Й., були нагороджені публикою довгими та голосними оплесками. Пан Д. Галичин своєю красноріченою святочною бесідою так прикув до місць слухачів, що кождий боявся рушитися, щоби не пропустити ані одного слова шановного бесідника. В кождім його слові можна було відчути тую горячу любов до свого народа і вітчини, для якої він з оружем в руках яко старшина Січових Стрільців долю і волю добував. Вкінці забрав ще слово наш парох о. В. Сполітакевич, а потім відчитав д-р Ів. Маяйчик протест Українців з Йонкерс, Н. Й., проти звірських варварських подій на українській землі, який то протест заслано до Ліги Націй, правительства британського і правительства Злучених Держав в Америці. Свято закінчено відспіванням „Ще не вмерла". Це було торжественне, національне свято, а численно зібрана на нім йонкерська українська громада розійшлася домів з сильним переконанням і незломною вірою, що Всемогучий позволить нам уже в короткім часі відсвяткувати се Листопадове Свято так радісно і весело, як радісно і весело святкували його наші браття в старім краю в листопаді 1918 року.

Учасник свята.

25-ЛІТТЯ ВЕЛИКОЇ БАНКОВОЇ ІНСТИТУЦІЇ

СВІТЛІ РОКОВИНИ НЮЙОРСЬКОЇ МЕНЮФЕКЧЮРЕРС ТРОСТ КОМПАНІЇ

25-літній розвиток Менюфекчюрерс Трост Компанії з пів-міліонового банку до півбіліонового банку директори і урядники цьої інституції святкували минулої пятниці вечером бенкетом срібних роковин в головній балевій салі Готелю Ню Йорк. Чотирох людей, що мали тісний звязок з розвитком банку, відзначено на бенкеті гарними годинниками.

Між відзначеними було три, що були у проводі цього банку з дня його отворення — Натан С. Джонас, перший президент, а тепер голова ради директорів; Ралф Джонас, директор, що працював над заснуванням банку і переводив ріжні обєднання, в яких ця інституція брала участь, і Джеймс Г. Конрой, секретар банку в часі його отворення 20 листопада, 1905, а теперішній виконавчий віцепрезидент. Четвертий з них, Генрі С. Фон Елм, був постійним співробітником банку і є тепер його президентом.

Тостмейстром був Натан С. Джонас. Розповідаючи про розвиток банку з льокально-сусідської інституції до його теперішнього становища серед десятьох найбільших банків в Ню Йорку, він казав:

„Коли думаю про зріст і поступ нашого банку протягом минулого чверть століття, то найбільше задоволення справляє мені факт, що наша інституція є популярно відома, як банк усіх Нюйорчан. Ми маємо до діла з багатими і бідними; ми обслуговуємо великий бизнес і малий; наша клієнтеля є досконалим представництвом усіх шарів населення нашого міста.

Другим джерелом вдоволення для мене є факт, що наш постійний розвиток дав спромогу Менюфекчюрерс Трост Компанії нагороджувати щедро тих наших робітників, що виявили замітну спосібність та ініціятиву. Неодин з наших теперішніх урядників починав на підряднім становищі, і крок за кроком переходив на вищі пости — кожний вповні гідний цього авансу. Слідкувати за поступом цих людей і працювати з ними, бачити, як вони виробляються на чуйних, здатних, виконавчих урядників — це був один з великих привілеїв мого бизнесового життя".

Слідуючий промовець, Мр. Фон Елм, був наглядним ствердженням заяви Мр. Джонаса. Бо на своє теперішне становище президента, Мр. Фон Елм вийшов з рядових робітників. Його промова стосувалася здебільша будучности банку. Між іншим він казав:

„Основники нашого банку мали лиш кількасот тисяч долярів, а в додатку до цього в них була віра, ідейність, талан і енергія. Сьогодні ми розпоряджаємо куди більшими матеріяльними засобами, і нам постійно треба дбати, щоби наша віра, наша ідейність, наш талан і наша енергія дорівнювали духовим кваліфікаціям людини, що промостила шлях, яким мусимо йти.

„Ми не можемо спочивати при успіхах минулого. Мусимо йти вперед. І підемо. Будемо зусильно працювати над дальшим збільшенням успіху, так як працювала мала група тих людей, що двадцять пять років тому заснували в Бруклині Ситизенс Трост Компанію".

Вручення годинників виконав Деніел Липскі, віцепрезидент. Промовляючи з цього приводу, він казав:

„Ці чотири чоловіки є живим свідоцтвом, що опрокидує помилковий погляд, начеб то для особистого успіху потрібно розчавлювати других. З самолюбної точки погляду, кожний з нас завдячує своє становище в житті, своє щастя, свій загальний добробут тим прикметам своєї вдачі, які не дозволяють нам підноситися вище без притягання за собою інших.

„В них була велика ідейність і чудова уява — дві прикмети, необхідні для всякого успіху, а йдучи в напрямку свого ідеалу, вони творили на кожній миловій станиці поступу нові і більші нагідности для кожного з нас.

„Між співробітниками цьої компанії ніколи не було таких, що у своїм поступі стрічалиб перешкоди з боку ревнивости або заздрощів, ніхто тут не боявся, що хтось заступить йому дорогу. В жадній іншій інституції одиниця не має більшої нагоди доказати свою здатність і здобути відповідне собі місце самою силою здатности, льояльности й совісности. В ці часи великого бизнесу, коли родинні звязки і вплив грають таку важну ролю, найбільше признания, що його можна дати людям, які керують долею велитенських корпорацій, вміщається в заяві, що вони є цілком свобідні від таких впливів та обстоюють принципи рівної нагоди для усіх".

Артур С. Сомерс, член Шкільної Ради і директор Менюфекчюрерс Трост Компанії через двадцять років, був головним промовцем.

„Двадцять пять років тому — казав Мр. Сомерс — під ч. 774 Бродвей, в бруклинській дільниці Виллямсбург, отворилися для клієнтів двері Ситизенс Трост Компанії. Виллямсбург, що вже тоді був рухливим центром, доразу подався до нового банку і депозити за перший день становили біля одного міліона долярів — суму, що дорівнювала тоді будь якому рекордови першого дня депозитів в Бруклині.

„Це надзвичайне досягнення було лиш першим з багатьох, що були відтак наслідком заснування Ситизенс Трост Компанії. Бо Ситизенс Трост Компанія, що почала з капіталом лиш в $500,000, розвинулася в теперішню Менюфекчюрерс Трост Компанію — розвинулася у велику систему банкових осередків, що мають 45 приміщень в Менгетен, Бруклин, Бронкс і Квінс, з активами в приблизно пів біліона долярів.

„Двадцять пять років, це короткий час в життю інституції. Урядники і директори, що керували спершу малим банком, досі є з ними, дехто з наших клієнтів має постійний звязок з цим банком з першого дня його заснування.

„Але двадцять пять років було доволі довгим часом для утворення такого банку, про який мріяли його основники. Вони передбачували тростову компанію з кількома сотками міліонів долярів в депозитах, капіталі і надвишці відносно; передбачували низку банкових осередків, розміщених стратегічно по лінії розвитку міста, і передбачували обслугу, що малаб особистий характер, як великий був би банк.

„Кожний з тих ідеалів вже здійснився. В процесі їх здійснювання Менюфекчюрерс Трост Компанія давала почин багатьом новим але конструктивним заходам.

„З її причинків до історії банкової справи найважнішим був розвиток банкового осередку. За цим пляном такий осередок становить цілість сам собою — є на ділі самостійним банком наскільки це стосується його зносин з клієнтами. Інші банки засвоїли собі згодом цю систему. Ледви чи є яке більше місто в Спол. Державах, де фінансісти не звертали б уваги на систему банкових осередків. Бо при швидкім розвитку системи банкових філій і ланцюгових банків в цій країні наш плян, як признає багато банкирів, уявляє собою найлучшу систему постачання усім клієнтам повної і довірочної обслуги, як також найбільшої охорони.

„Маючи на кожних двадцять нюйорчан одного своїм клієнтом, Менюфекчюрерс Трост Компанія стрічається сьогодні з іще більш важливими проблемами, чим ті, що були вирішені нами успішно протягом останніх двадцять пять років.

„Коли взяти на увагу, що поверх 400,000 осіб звіряються на нас зі своїми грішми, так бачимо, яке велике значіння мають наші зобовязання. Ми не можемо бути банком тільки для одної частини міста — для одного шару суспільства, для одної категорії бизнесу або індустрії. Ми мусимо постачати обслугу таку всебічну і таку ріжнородну, як саме життя міста Ню Йорку. Ми мусимо підходити симпатично до проблеми міліонера і проблем газетного хлопчини, наскільки можливо, обом помагати.

„Наше становище між провідними банками покладає на нас ще й інші важливі зобовязання. Ми мусимо пристосувати наш поступ до швидкого темпа життя міста, зберігаючи одночасно здоровий консерватизм, яким з самого початку позначався наш банк. Ми мусимо зростати і поступати. Може в ці часи швидкости і поспіху наше гасло є вже старомодне — але не забуваймо, що для збереження довіря до нас мешканців Ню Йорку таки найкраще надається виконування принципів, означених словами — Ввічливість — Справність — Обслуга.

„Майбутнє перед нами ясне. Міцна і здорова Менюфекчюрерс Трост Компанія стоїть сьогодні сильно на скалі ретельности, на якій побудовано її. Вчорашній день належить до світлого минулого. Теперішність є оживлена нагодою. І ми, люди теперішности, запевно братимемо участь у творенню більш величнього завтра".

ХРОНОЛЬОГІЧНА ІСТОРІЯ МЕНЮФЕКЧЮРЕРС ТРОСТ КОМПАНІЇ.

20 листопада, 1905 — під ч. 774 Бродвей, Бруклин, відкрито Ситизенс Трост Компанію. Один банковий осередок. Майно — $625,000.

1 липня, 1912 — Злука з Бродвей Банком, Бруклин. Один банковий осередок. Майно — $7,132,611.24.

14 серпня, 1914 — Злука з Менюфекчюрерс Нешенел Банком, Бруклин, під назвою Менюфекчюрерс-Ситизенс Трост Компанія. Три банкові осередки. Майно — $13,465,173.56.

1 жовтня, 1915 — Назву змінено на Менюфекчюрерс Трост Компанія. Три банкові осередки. — Майно — $12,855,384.58.

15 січня, 1918— Злука з Вест Сайд Банком, Менгетен. Три банкові осередки. Майно $27,469,843.16.

31 серпня, 1921 — Злука з Риджвуд Нейшенел Банком, Квінс. Чотири банкові осередки. Майно — $46,806,521.59.

28 квітня, 1922 — Злука з Норт Сайд Банком, Бруклин. Сім банкових осередків. Майно — $57,306,517.64.

18 грудня, 1922 — Злука з Індостріел Банком, Менгетен. Вісім банкових осередків. Майно — $78,461,832.76.

14 серпня, 1923 — Злука з Коломбія Банком, Менгетен і Бронкс. Одинадцять банкових осередків. Майно — $122,958,485.55.

1 квітня, 1925 — Злука з Йорквил Банком, Менгетен. Тринадцять банкових осередків. Майно $174,992,589.98.

1 червня, 1925 — Злука з Гатгем Нейшенел Банком і з Фифт Нейшенел Банком, Менгетен. Пятнадцять банкових осередків. Майно — $224,096,669.34.

1 серпня, 1927 — Злука з Коммонвелт Банком, Менгетен, Бруклин і Бронкс, також зі Стендерд Банком, Менгетен. Двадцять два банкових осередків. Майно $282,802,370.82.

6 червня, 1928 — Злука з Юнатед Кепитол Нейшенел Бенк енд Трост Ко., Менгетен, Бруклин, Бронкс і Квінс. Тридцять банкових осередків. Майно — $343,755,755.87.

26 січня, 1929 — Злука зі Стейт Бенк енд Трост Компанією, Менгетен, Бруклин і Бронкс. Сорок шість банкових осередків. Майно — $445,964,165.68.

20 червня, 1930 — Натан С. Джонас став головою Ради Директорів, а Генрі С. фон Елм став президентом. Сорок сім банкових осередків. — Майно — $477,177,297.27.

27 червня, 1930 — Злука з Песифик Трост Компанією, Менгетен. Сорок пять банкових осередків. — Майно — $494,748,125.44.

20 листопада, 1930 — двадцять пяті роковини.

(Огол.)

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На виборчий фонд.

На надзвичайних зборах „Союза Українок в Америці" зібрано дня 13 с. м. на „краєвий жіночий виборчий фонд" $20.00 і вислано на призначення. Зложили слідуючі: Катря Гупало 2 дол., П. Оленчук 2 дол.; по 1 дол.: Кат. Берків, Кат. Дроздик, Анна Либа, Анаст. Сурмач, Зоня Жуковська, Текля Приймак, О. Лотоцька, Павлина Авраменко, д-р Неоніля Пелехович, Кат. Шутаківна, Марія Бурак, Анна Мацейовська, Юлія Яремова, Марія Грабар, Анна Де Мартіно; по 50 цнт.: Анаст. Хархан, Оля Бобецька. — Разом $20.00.

К. Шутаківна, секретарка.

— Петрусю, що ти так сердито дивишся на мене? — питає юнак, що прийшов у гості, синка господаря, в якого є ще дві доньки на виданню.

— Бо пан уже пів року їдять у нас тісточка, а досі не сватався ні до Ольги, ні до Марійки! — відповідає малий Петрусь.

НАЙНОВІШІ КНИЖКИ, КОТРІ МОЖНА НАБУТИ В КНИГАРНІ СВОБОДИ

Дереш Петро: КУМИС. Оповідання з часів революції на Україні .... 50 ц.
...щук Осип: КРОВАВІ СЛІДИ. Оповідання з визвольної війни .... 65 ц.
Монкевич Борис: СЛІДАМИ НОВІТНІХ ЗАПОРОЖЦІВ. Спомини з 1918 року .... 65 ц.
Лотоцький Антін: КУЖІЛЬ І МЕЧ. Історична повість з кінця XV і початку XVI століття .... 65 ц.
Вволлес Люіс: БЕН ГУР. Історична повість з часів Христа .... 65 ц.
Сергій Шелухин: ЗВІДКИ ПОХОДИТЬ РУСЬ. Теорія Кельтського походження Київської Руси з Франції, з Географічною картою .... 75 ц.

ПАРТИТУРИ:

ВІЙ, фантастична комедія на 5 дій $1.25
МАРУСЯ БОГУСЛАВКА, історична драма на 4 дії 75
КАПРАЛЬ ТИМКО, мельодрама на 5 дій 75

ТЕАТРАЛЬНІ КНИЖКИ:

Яків Косовський: ЗАКЛЯТИЙ ЯР, драма на 5 дії .... 30 ц.
Павло Дудак: ДВІ ЖЕРТВИ ЗА ВІРНУ ЛЮБОВ, драма в 3-ох діях. .... 40 ц.

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ПОЗІР! JERSEY CITY, N. J., І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 30-ГО ЛИСТОПАДА (NOV.) 1930 РОКУ

— відсвяткується —

Заходом Української Катол. Парохії і всіх злучених українських Братств, Товариств і Сестрицтв в Джерзи Сіті, Н. Дж., а слідуючою програмою:

В неділю, безпосередно по Сл. Божій відправиться в церкві ПАНАХИДА по поляглих Героях, замучених ляхо-катами в нашій визвольній боротьбі, а в год. 3-тій пополудни точно

СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ

В AUDITORIUM PUBLIC SCHOOL No. 16, SUSSEX & WASHINGTON STS.

В програму Концерту входять: Хор мішаний ім. Лисенка, Хор діточий, сольо-спів славного артиста-співака М. ЗАЗУЛЯКА, артистична гра на фортепяні 8-літної дівчинки, деклямації; святочна промова по українськи (Д. Галичин), а по англійськи (В. Гела), дует, тріо, квартет сольо і т. п.

Ціни місць для дорослих $1.00, 75 і 50 центів, а для дітий 25 центів.

Шановні Громадяне! Наш рідний край в огні. Ворог скаженіє. Дванацятий Листопад вкривається свіжими могилами на нашій рідній землі. Тож ми всі тут на вільній землі Вашингтона хотяй піснею та „незлим, тихим словом" вшануймо память наших Героїв, замучених ляхо-катами. Хай день 30-го листопада буде в Джерзи Сіті і околиці днем національного свята! **Дохід з концерту призначений на негайну поміч в рідному краю.**

Комітет.

Старша вже панна тай на додаток і негарна, як побачила прошака, кличе його в хату та просить:

— Дідусю, не пошкодую вам грошей, лише помоліться, щоби я ще цього літа вийшла заміж.

— Жертву я прийму — відповідає прошак — та за молитву не ручу...

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН СЕРЕД МАЛП.

(3)

Чорний Михайло був скорший як моряк, що напав лорда Ґрейстовка й його жінку зі сокирою. Моряк покотився на землю з кулею в плечах. „Я є тепер капітаном корабля", сказав провідник бунту залоги; „і що я скажу, всі слухають". Він дивився грізно на своїх товаришів: „Отсе мої приятелі. Не рухайте їх".

—o—

Незадовго по вбиттю офіцирів моряки побачили землю. Лордови Ґрейстовкови й його жінці сказали, що їх висадять на беріг. Вони протестували проти висаджування їх на безлюдний беріг як проти засуду на смерть з руки яких дикарів або звірів, але се не помогло.

—o—

Як наставала ніч, корабель колисався на якорі в заливі. Недалекий беріг красувався напів-тропічною зеленю, а дальше від берега тягнувся як горб праліс. Ніде не було й сліду людської оселі.

—o—

Ні просьби, ні грозьби, ні обіцянки нагороди не зворушили Чорного Михайла. „Я один на цілому кораблі не бажаю вашої смерти", сказав він. „Але ти вратував мені життя, і я відплачуюся за те тобі, ратуючи твоє. Ми висадимо вас на беріг завтра рано!". З далекого пралісу, що потонув у тіни ночі, донісся глибокий рев льва.

—o—

Настала темнота. Жінка присунулася до свого мужа, повна вижидання страховищ, що ждали їх в страшній пітьмі ночи, як вони двоє вийдуть на дикий й самотний беріг. Які небезпеки ждали їх у тім темнім, таємнім тропічнім лісі?

—o—